

TransitieCoalitie Pleidooi 3.0 - Systemintegratie

Na de publicatie van de voorstellen voor de hoofdlijnen van het Klimaatakkoord op 10 juli jl. en in voorbereiding op de voortzetting van de Klimaattafels, houdt de TransitieCoalitie een pleidooi voor de verankering van systeemintegratie in het Klimaatakkoord.

We gaan naar een nieuwe ordening van het energiesysteem om zo groene groei en welvaart te ondersteunen. Systeemintegratie borgt dat opwekking, transport, conversie, opslag en gebruik van energie in samenhang worden geoptimaliseerd, zodat de kosten voor burgers en bedrijven zo laag mogelijk blijven en er snelheid gemaakt kan worden: een kosteneffectieve aanpak is essentieel om ook op lange termijn het draagvlak voor de energietransitie te kunnen behouden. De tafels bekijken het systeem in nu delen. Vanuit kosteneffectiviteit, toekomstbestendigheid en maatschappelijk draagvlak is het noodzakelijk om tegelijkertijd de oplossingen van de tafels op systeemniveau weer effectief te verbinden.

Wij pleiten voor:

1. Een **Systeemtafel** die verbindend werkt tussen *alle* sectoren op het gebied van systeemintegratie.
2. Een **regierol voor de Rijksoverheid** bij het wegnemen van (beleids)belemmeringen ten gunste van flexibiliteit van het energiesysteem en bij de (her-)ontwikkeling van infrastructuur, gericht op de vormgeving van het nieuwe energiesysteem.
3. Tijdige afstemming en **samenwerking met buurlanden** over klimaat- en energiebeleid, zoals energievraag, -aanbod en -infrastructuur.

1. Systeemtafel

Het is de taak van de, door de TransitieCoalitie voorgestelde Systeemtafel, om antwoord te geven op systeemvraagstukken. Systeemintegratie borgt dat opwekking, transport, conversie, opslag en gebruik in samenhang worden geoptimaliseerd. Dat klinkt wellicht logisch, maar met de huidige sectorbenadering van de klimaattafels gebeurt niet vanzelf. Daarom bepleit de TransitieCoalitie het opzetten van een Systeemtafel, die inhoudelijk verbindt op alle onderwerpen die raken aan systeemintegratie en praktisch verbindt door de zitting van onder andere inhoudelijke deskundigen en de secretarissen van alle sectortafels.

We willen als Nederland een ambitieus Klimaatakkoord voor een succesvolle energietransitie met het doel minimaal 49% CO₂ reductie in 2030 te behalen. Dat vraagt om de inzet van mensen en middelen terwijl de samenleving gewoon blijft functioneren (denk hierbij aan leveringszekerheid, verdienvermogen, werkgelegenheid). Het is daarom van belang dat de ontwikkeling van het nieuwe energiesysteem in samenhang, kosteneffectief en voortvarend gebeurt. Dit wordt geborgd door een Systeemtafel.

De Systeemtafel adviseert de vijf sectortafels gedurende de ontwikkeling van hun plannen op het gebied van systeemintegratie, en werkt toe naar een overzicht van keuzemogelijkheden en scenario's voor de volgende integraties naar 2030 met een doorkijk naar 2050. Hierbij moet gedacht worden aan onderwerpen zoals:

- Vraag, aanbod, flexibiliteit en allocatie naar sectoren van de verschillende **energiestromen** (elektriciteit, waterstof, aard- en biogas en warmte) en de daarbij benodigde infrastructuren.
- Vraag, aanbod, opslag en allocaties van **grondstofstromen** (CO₂, waterstof en overige belangrijke stoffen) met oog voor circulariteit.
- Een goede inschatting van de gevolgen en knelpunten op het gebied van **ruimtelijke inpassing**.
- De maatschappelijke kosten, rentabiliteit en **financiering** van plannen.

De Systeemtafel toetst de plannen van de sectortafels op basis van haalbaarheid en maakbaarheid, en de betekenis voor het realiseren van een robuust en toekomstgericht energiesysteem. Daarom rapporteert de Systeemtafel aan het Klimaatberaad. In deze belangrijke transitie mogen er geen concessies worden gedaan aan kwaliteit en betrouwbaarheid.

2. Regierol voor de Rijksoverheid

Bij het Hoofdlijnenakkoord is gebleken dat er voldoende reductiemogelijkheden aan de verschillende tafels zijn geïdentificeerd om de opgave van 2030 te halen. Om deze mogelijkheden tot uitvoering te brengen zullen er in de samenleving en economie flinke veranderingen moeten plaatsvinden in de opwekking en het gebruik van energie. Dit kan alleen met een stevige regierol van de Rijksoverheid, waarbij strategische keuzes gemaakt worden en helderheid ontstaat op basis waarvan het bedrijfsleven en de clusters investeringsplannen kunnen maken. Denk hierbij met name aan regie op de ontwikkeling van publieke infrastructuur, regelgeving en (financiële) *incentives*. En denk aan beleidsmaatregelen die de flexibiliteit van het energiesysteem bevorderen, inclusief afstemming en overleg met de buurlanden. Met een maximaal flexibel energiesysteem kunnen grote hoeveelheden hernieuwbare energie worden ingepast tegen zo laag mogelijk maatschappelijke kosten. Dat is gunstig voor burgers en bedrijven en daarmee het draagvlak voor de energietransitie.

Het is hierbij van belang zowel de korte- als lange termijn doelen in het oog te houden en deze goed met elkaar te verbinden. Een coördinerende rol vanuit een samenwerkingsverband tussen belangrijke infrastructuur-dragende spelers voor gas, elektriciteit, warmte en CO₂ kan hiertoe dienen, bijvoorbeeld in de vorm van een publiek-privaat team georganiseerd in SER- of top-sector verband. Hierbij dient er niet alleen sector-overschrijdend gewerkt te worden, maar dienen ook de betrokken ministeries goed samen te werken, zowel onderling als met de clusters. Er kan gedacht worden aan de ministeries van Financiën, Economische Zaken & Klimaat en Infrastructuur & Waterstaat.

3. Samenwerking met buurlanden

Het Nederlandse energiesysteem is nu al vervlochten met dat van onze buurlanden. Dat zal in de toekomst alleen maar toenemen. Daarom is het belangrijk om de samenhang te zien en een gezamenlijke planning van de transitie te maken. Samen staan we voor eenzelfde uitdaging en wordt grensoverschrijdend overleg en afstemming een bepalende succesfactor. Systeemintegratie past bij Nederland, met een unieke ligging aan de Noordzee en de geclusterde industrie die een belangrijke rol speelt bij opslag, vraagsturing en flexibiliteit en de afzetmogelijkheden voor zowel elektronen als moleculen. Bovendien heeft Nederland een hoge bebouwingsdichtheid, wat in ons voordeel werkt. Tegelijkertijd is Nederland klein en heeft de energietransitie schaal nodig. Optimaal gebruik van de bestaande en toekomstige grensoverschrijdende infrastructuur op land en zee voor gas, elektriciteit, warmte en CO₂ is *het* antwoord op het verlagen van de totale transitiekosten. Om de kenniseconomie rondom de energietransitie verder te brengen is nu samenwerking van nationale en internationale kennisinstituten op het gebied van groene energieconversie nodig, waar de focus ligt op innovatie en waar *learnings* en *best practices* met elkaar gedeeld worden. Dat maakt een kosteneffectieve uitvoering mogelijk en creëert nieuwe kansen voor bedrijvigheid en de export van kennis, diensten en technieken.

Om de Nederlandse doelen te bereiken (en ook de die van onze burens), zullen er een aantal bilaterale projecten gerealiseerd dienen te worden. Die kunnen variëren van internationale waterstof en CO₂ leidingen (bijvoorbeeld tussen de industrieclusters van Vlaanderen en Nederland en tussen Duitsland en Nederland), tot stroomkabels voor de aanlanding van Duitse windenergie in Nederland. Om gezamenlijk grensoverschrijdende projecten te realiseren moet beleid worden afgestemd en dienen er uiteindelijk ook intra-gouvernementele verdragen te worden afgesloten. De Systeemtafel kan naast voorstellen voor de binnenlandse integratie ook voorstellen ontwikkelen voor de grensoverschrijdende Systeemintegratie. Op deze manier helpen we elkaar de Europese en mondiale Klimaatdoelstellingen voortvarend en kosteneffectief te behalen.